

YU ISSN-0352-5724/UDK 801(05)

ЗБОРНИК

МАТИЦЕ СРПСКЕ
ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

XXXVII

ПОСВЕБЕНО
ПРОФЕСОРИМА др ВЕРИ ЈЕРКОВИЋ И др ЈОВАНУ ЈЕРКОВИЋУ
ПОВОДОМ 65-ГОДИШЊИЦЕ ЖИВОТА

НОВИ САД
1994

SH. KULAČA „VRSTA KOLIBE”

JASNA VLAJIĆ-POPOVIĆ

Imenica *kulača* „vrsta kolibe” na prvi pogled je etimološki sasvim nezanimljiva. Skok je beleži, prenoseći Vukovu potvrdu sa Zlatibora i iz Srbije, kao izvedenicu od turcizma *kula* „toranj; kaštio; grada; dvor, kuća od kamena” (Skok II: 229), ali ne komentariše ni njenu tvorbu niti semantiku.¹ Ovu reč donosi i RSANU na osnovu potvrda starih po stotinak godina, po čemu bi se čak moglo zaključiti da ona danas više nije u upotrebi. To je blizu istine, zbog odsustva realije koju su ovako opisivali: „Ima još jedna osobita vrsta sirotinjskih domova, to su 'kulače'. One idu na šiljak, kao plast sena, sa jednom sobom, bez tavanice i patosa i sa ognjištem na sredini”². Sledećih par primera u RSANU³ nisu ilustrativni kao neke potvrde koje su ostale u građi RSANU: „Kuća mu je... jedna *kulača* u zemlji, kao plast sena...”⁴; „Mnoge porodice žive u običnim kulačama (pobijeno kolje „u okruglac” ili četvrt u dva reda...”⁵; „Kolipčiče prave (deca) od kukuruznih šišaraka na formu kulača ili savradaka”⁶; „U krajevima brdovitim i siromašnim, gde su kuće prosto kolibe — kulače, savrndaci ili dubirozi...”⁷; „Kad je ostavio lubnice i kulače, pa se mašio dvorova...”⁸; „... ali su druge gotovo sve iz reda krovinjare, lubnice i kulače”⁹; „Savardak, dubirnog, kulača, sibara je zgrada na sibe tj. motke pobodene u zemlju ili uglavljene u malu podzidu, a gore kupasto sastavljene i pokrivene sitnim granjem i korovom, pritisnutim debelim motkama ili tankim gredama” (Sandžak)¹⁰. Zabeležen je i deminutiv *kulačica* (Kremna).¹¹

Novije potvrde pokazuju malu ali očekivanu razliku u značenju u odnosu na ono od pre jednog veka — u kulačama niko ne živi, već one služe samo kao privremeno sklonište: *kulača* „vinogradarska kućica” (Vojvodina, Vuković 1988: 162), (sa primerom: „To je od trske, neko ulepi, a neko ostane

¹ Doduše, semantičku paralelu možemo naći u razvoju značenja tur. (< pers.) *sarai* „palata” > rus. *capaia* „staja, šupa” (Фасмер III: 560).

² *Srpske novine* 1896, 888 prema RSANU.

³ *Jedinstvo* iz 1873; M. Milićević, *Kneževina Srbija* 1876; S. Trojanović, *Starinska srpska jela i pića*, SEZb II, 1896; S. Novaković, *Kaluđer i hajduk*, pripovetka 1913.

⁴ Tad, Kostić, *Brankovo kolo*, 1909, 785.

⁵ Lj. Ž. Mičić, *Zlatibor*, SEZb XXXIV, 1929, 423.

⁶ St. Mijatović, *Srpske narodne igre iz Levča i Temnića*, SEZb IX, 1907, 206.

⁷ M. Milićević, *Život Srba seljaka*, SEZb I, 1894, 10.

⁸ Isti, *Kneževina Srbija*, 57.

⁹ Isti, *Zimske večeri*, 173.

¹⁰ M. Moskovljević, čuo od Sr. Vukosavljevića.

¹¹ Lj. Pavlović, *Užička Crna Gora*, SEZb XXXIV, 1925, 176.

samo trska” — sin. *košar*¹², *evedra*¹³). U nekim krajevima ovo značenje je još ranije zabeleženo: *kulača* „ribarsko sklonište — ribarska koliba od rogoza i trske kakvih ima oko Tise; u vrhu je kulača zašiljasta, a sa strane su i vrata” (Vuković i Mihajlović 1977: 182)¹⁴; „Kulača je kao sobica koja se u velikoj kamari slame iseče” — „Kulača i evedra (su kućice) za sklanjanje pastira.”¹⁵

Ove potvrde pokazuju da je *kulača*, iako dobro posvedočena, zapravo usamljena na srpskohrvatskom terenu, ograničena na centralnu Srbiju i Vojvodinu, naizgled ne pripada nijednoj porodici reči, pa ni onoj turcizma *kula*. Argument protiv turskog porekla je areal ove reči, mali za turcizam, a opet prevelik za lokalnu, anegdotalnu tvorbu sa semantičkim obrtom nominacije po suprotnosti. Zatim, to nije opšti naziv za bednu kolibu (za razliku od dobre kuće), već termin koji ima svoje mesto u sistemu od nekoliko srodnih.

Iz gornjih opisa jasno je da je ta koliba imala oblik kupe, što nikako ne liči na kulu.¹⁶ Drugo, i po nama presudno: kada se javlja u nizu „krovinjare, lubnice i kulače” ili „kulače i sibare”, ovaj termin očito označava materijal od koga je koliba napravljena: krovinu, lub, sibu itd. Evo kako se nazivi primitivnih građevina, koliba i sl. izvode od naziva „građevinskog” materijala (neobeleženi primeri su iz RSANU):

lub m. „spoljašnji omotač, kora drveta”: *luba* f. „štala, staja”, *lubara* f. „kuća, brvnara, koliba pokrivena korom drveta, lubom” = *lubarica* f. = *lubnica* = *lubnjača* = *lubura*.

krovina f. „materijal koji se upotrebljava za primitivne krovove, za pokrivanje zgrada i dr. (slama, trska, seno); uopšte slama, seno i sl. obično slabijeg kvaliteta”: *krovinjara* f. „građevina (kuća, staja, koliba i sl.) pokrivena krovinom (obično prizemna i neugledna); uopšte koliba, potleušica, udžerica” = *krovinara* = *krovinjar* = *krovinjača*.

čatma f. „zid načinjen od pruća, pletera ili drvenih letava, oblepljen blatom”: *čatmara* „kuća od čatme” (RMSMH)

pleter m. „ograda, plot, zid od gusto prepletenog pruća ili granja”: *pletara* f. „kućica ili staja od pletera”, dem. *pletarica* f. = *pleternica* f. (RMSMH).

slama : *slamnica* „kuća pokrivena slamom” (Hercegovina, RJAZU)

Ako dalje pogledamo u etnografskoj literaturi našu terminologiju kuća tj. koliba videćemo da se one najčešće nominuju na dva načina: prema materijalu od koga su napravljene ili kojim im je krov pokriven, i prema obliku. Po materijalu se, osim pomenutih načina, nazivaju i *busara*, *brvnara*, *kolača* = *slamara*, *šindralija* (Čvijić 1902: CII—CV), *korka*, *daščara* = *talpara* (Radivojević 1911: 123), *slamena*, *slamna*, *slamenjača* (Antonijević 1971: 91), *senara*, *senjara*, *platinara*, *lozara* (Erdeljanović 1951: 107—110) itd. Nominacija pre-

¹² Gde je *košar* „kupa opleten od pruća ispod koje se hrane pilići” (Ibid. 158).

¹³ Bez konačnog etimološkog rešenja (Skok I: 498).

¹⁴ Preuzeto iz M. Medić, Drugi dodatak građi za prirodopisnu nomenklaturu i za ribarsko oruđe, *Letopis Matice srpske* 188/1894, 132.

¹⁵ M. Đ. Škarić, Život i običaji Planinaca pod Fruškom Gorom, SEZb LIV, 1939, 45 i 41.

¹⁶ Kula se u etnografskoj literaturi opisuje kao kuća od čvrstog materijala (za razliku od trošne kolibe), npr. „Kula... kuća od tvrdog materijala: ima dva boja u visinu... ozidane od kamena i klaka...” (Tomić S., Drobnjak, SEZb IV, 1902, 411).

ma obliku ima znatno manji inventar: *krivača, krivulja, dubirog* (Cvijić 1902: CII – CIV), (kolibe) *šiljka, šilja, šiljača* (Antonijević 1971: 95). RANU beleži i *krivaja*: „U Srbiji... kolibe zvane zaplotnjače ili krivaje imaju krov sa rogovima i slemenom... ali... krov ide upravo do zemlje”, *krivuljača* „Kuće... od 4 – 6 uspravljenih krivulja (krivih greda)” (Zaglavak i Timok).

Osim realija i semantike koji su u slučaju ovakvog termina veoma bitni, možda i presudni, za pravilno etimologisanje treba razmotriti njegovu tvorbu. Izložena građa ukazuje na ove mogućnosti tumačenja: I. da se naš naziv *kulača* sastoji od sufiksa *-ača/-jača*¹⁷ i: a) neke imenske osnove koja znači materijal (cf. *busača* < *busa*, *krovinjača* < *krovina*), ili b) neke pridevske osnove (prethodno poimeničene, tipa: *šiljat* > *šilja* > *šiljača*) koja znači oblik (cf. *krivača, šiljača*); II. da je *kulača* mocioni parnjak prema pretpostavljenom **kulak* „pesnica; snop”, tvoren sufiksom *-ja*.

Tumačenje Ia. U prvom slučaju ostaje da objasnimo značenje suponirane osnove **kul(a)-*. Pošto smo odbacili vezu sa turcizmom *kula*, sledeći korak je da toj nepotvrđenoj sh. imenici **kul(a)* „prirodni građevinski materijal, npr. snop” (da je to moguće pokazuje slučaj imenice *žamlja*¹⁸), pronademo odgovarajuću paralelu u nekom drugom slovenskom jeziku, po mogućstvu susednom. U slovenačkom i bugarskom nismo je našli.

Međutim, u ruskom, ukrajinskom, beloruskom i poljskom postoji imenica *культ* (tj. *kul*) u značenju „snop slame, trske (spremne za pokrivanje krova)”. Nažalost, naše traganje ne može da se završi ovde pošto je etimologija ovih reči sporna. Najnoviji rečnici smatraju je baltizmom tj. litavizmom u okolnim slovenskim jezicima, izričito (Лавчуоте 1982: 14 – 5, ЭСМБ 5: 155), ili indirektno (ЭССЯ).¹⁹ Međutim stariji autori su drukčijeg mišljenja: Fasmer se zapravo ne opredeljuje – on odbacuje dotad važeću latinsku etimologiju i tad aktuelnu litavsku, ali ne nalazi mesto reči *культ* ni u jednoj poznatoj porodici domaćih reči (Фасмер II: 412). Neopredeljeni su i autori ukrajinskog etimološkog rečnika (ЭСУМ III: 136). Slavski drži da je poljsko *kul* „mera zapremine; snop slame, lana i sl.; kesa na ribarskoj mreži” rusizam (dopušta mogućnost da je to negde i lokalni litavizam, ali baltske reči smatra pozajmljenima iz beloruskog ili ruskog, kao i Frenkl), međutim, rusku reč smatra „najverovatnije domaćom”. Nakon rekonstrukcije praslavenskog dijalektizma **kuljъ* „vreća, mera zapremine, snop slame” (< ie. **keu-* „kriviti, savijati”), Slavski daje izvrsnu paralelu u germanskim kontinuantama ie. **gue-lo* tj. **geu-* „savijati”: stnord. *kyll* „vreća”, hol. *kuil* „vreća na ribarskoj mreži”, nem. dij. *kaule* „svežanj lana” (Sławski II: 340). I najzad, Frenkl drži da je litavsko *kūlyš* „svežanj (slame), stog” (kao i letonsko *kūlis*) pozaj-

¹⁷ Više o ovom karakterističnom sh. sufiksu kojim se imenice grade od glagolskih, pridevskih i imeničkih osnova cf. Bošković 1936: 131 – 2.

¹⁸ U vojvođanskim govorima i u istočnoj Srbiji javlja se imenica *žamlja* „snopić od strukova trske, povezanih na više mesta”; „trska uvezana u snop, za pokrivanje krova ili pojačanje uglova na kući od naboja”, „količina nakupljene, popabirčene uvezane pšenične vlati koju čine jedan ili dva rukohvata”; „busen (luka)” < *žėti, žmēm* „gnječiti, tlačiti, daviti; istiskivati tečnost iz nečega” (< psl. **žeti, žmo* „stiskati, sažimati”). Za nas su posebno interesantni denominalni glagoli sa istog terena: *žamljiti* : *žamiti* (Banat) „praviti pregrade, zidove od žamalja, pričvršćujući ih za drvenu građu”, *žamljiti* „praviti zabat od trske” (Boriš 1991: 38 – 40) jer pokazuju da i snopovi mogu biti građevinski elementi kolibe (cf. *čatma* : *čatmara, pletar* : *pletara*).

¹⁹ Time što ona u njemu ne figurira kao odrednica, kao praslavska rekonstrukcija.

mljenica iz slovenskih jezika (Freankel I: 307), jednako kao što je lit. *kulė* „vreća, gajde, mošnice, uljar” < blr. *куль* ili polj. *kul* (ibid. 306).

Smatramo da je Slavski najbolje i najtačnije sagledao etimologiju ove reči. Novije ruske dijalekatske potvrde izvedenica osnovnog *куль*, koje on nije imao na raspolaganju, dodatno potvrđuju njegovu tezu:

кулевая солома „dugačka prava slama kojom se pokrivaju krovovi” (СРНГ 16: 55), *кулёк* „veza pruća” (СРНГ 16: 56), *кулик* „veza slame” (СРНГ 16: 66), *кулийка* „vezana pregršt obrađenog lana” (СРНГ 16:68), *кулёма* „snopić slame koji se u svadbenom obredu baca na krilo onome ko se ljulja na ljuljašci, a on ga nogama odbaci uvis” (СРНГ 16: 56), *кулёмка* „naramak čega (obično lana, like i sl.), pregršt sena ili slame, nekoliko vlakana upredenih zajedno; zavežljaj veša, povrća” (СРНГ 16: 58).

Mnoge od ovih potvrda potiču sa zapada ruskog jezičkog prostora, ali na njega nisu ograničene – idu i daleko na istok (Krasnojarsk, Novorosijsk), tako da geografsku distribuciju, jedan od ključnih argumenata zagovornika litavske etimologije, možemo zanemariti. Semantička motivacija ruskog, beloruskog i ukrajinskog *куль* mogla bi se naći u lit *kūlys* „snop slame” < *kūlē* „mlaćenje” < *kūlti* „mlatiti” (Ляучюте 1982: 15) kada ne bi postojala mogućnost domaćeg tumačenja. Nadovezujući se na Slavskog (vidi gore), mi je vidimo u uključivanju ove reči u porodicu koju čine rus. *кулак* „pesnica, skupljena šaka”, *кулять* „valjati se po zemlji; okretati, prevrtati, rušiti; mesiti, gnječiti (testo)”, *кульбιάть* „hramati, ići krivo” (sve sa potpuno odgovarajućim ukrajinskim i beloruskim oblicima koji se svi zajedno izvode od psl. **kul-*²⁰ < ie. **keu-l-*, **kou-l-*, **ku-l-* „kriviti, savijati”) (ЭССЯ 13: 96, 99).

Paralelu rus. *кулак* „pesnica”: *куль* „pregršt, snop, naramak (ili već neka mera koja može da se obuhvati) slame (sena, kudjelje, like) nalazimo u kontinuantama psl. **grstь* „šaka, pregršt”: sh. *grst* „šaka, unutrašnji deo šake koritasto podešen: količina nečega što stane u jednu šaku”²¹, rus. *iorcъ* „šaka i prsti ruke namešteni da se u tako stvorenu šupljinu može nešto naliti ili njome zahvatiti”, dij. *iorcъ* „захват хлеба или связка льну”, ukr. *iorcъ* „veza stabala (konoplje, lana)”, blr. dij. *iorcъ* „šaka”, *iorcъ* „veza, snop očišćenog lana od 20 šaka” itd., sa odgovarajućim oblicima u svim slovenskim jezicima (ЭССЯ 7: 212–3),²² u vezi sa glagolom psl. **grtati* : sh. *grtati* „prikupljati, zgrtati, skupljati, nabacivati, trpati; navirati, nagrtati u gomili, grnuti”, rus. *iorъdъ* „zgrtati, slagati platno i sl.”, ukr. *iorъdъ* „prelistavati”, *iorъdъ* „skupljati se, stiskati se”, blr. *iorъdъ* „prevrtati, tumbati” (ЭССЯ 7: 214), odnosno psl. **grtnoti* „skupljati, prikupljati, privlačiti k sebi, obuhvatiti itd.” (ЭССЯ 7: 214–5).

Ako pogledamo kako se ova paralela „snop” : „pesnica” : glagol u značenju „skupljati, gomilati, navirati...” reflektuje u srpskohrvatskom, celu trijadu imamo samo u slučaju *grst* : *grst* : *grtati*, dok je u slučaju kontinuantu psl. **kul-* pouzdano prisutan samo glagol *kuljati* „gomilati, trpati; izbijati,

²⁰ ЭССЯ ne rekonstruiše ovu osnovu već samo indirektno, na osnovu izvedenica (**kulaks*, **kul'a*) zaključuje da je ona postojala kao **kul-* ili *kuljo* (za razliku od Slavskog koji daje i psl. rekonstrukciju **kulь* – vidi gore), međutim, njena ie. etimologija nije sporna.

²¹ Sa primerom „... za grst ječma” (Đ. Daničić, Stari zavet < R SANU).

²² Zanimljiva je specijalizacija tj. prenošenje značenja u bugarskom: *iorcъ(a)* „šaka, pregršt” > „pregršt konoplje” > „konoplja” u velikom broju dijalekata (ЭССЯ 7: 212).

navirati”. „Snop” rekonstruišemo posredno preko *kulača* „vrsta kolibe” (vidi paralelu u slučaju *žamlja*), a „pesnicu” smatramo davno izgubljenom, bez traga, mada se i ona legitimno može supponirati na osnovu kombinovanja podataka o kontinuantama psl. **kul-* u srpskohrvatskom i činjenice da u nekim slovenskim jezicima postoje kontinuantе te osnove koje realizuju značenje „pesnica”.

Pošto smo videli da se nazivi koliba izvode od imena materijala dodavanjem sufiksa *-ača*, i da snop (slame, trske) može biti građevinski elemenat (cf. *žamlja*), tumačenje našeg termina kao izvedenice imenice **kul(a)* „snop” < **kula* „pesnica; pregršt” smatramo najverovatnijim.

Tumačenje Ib: Ako pođemo od toga da je termin *kulača* motivisan izgledom realije koju označava, za njegovu osnovu bismo mogli pretpostaviti poimeničen sh. pridev **kula* „šilja, krivaja” < sh. **kul(av/-at)* „šiljat, kriv”, krajnja etimologija bila bi ista, iako neposredne kontinuantе psl. prideva (?) **kul(jb)* „kriv” nisu dosad bile poznate u sh. jeziku (kao ni u jednom drugom, uostalom) — sa druge strane, ovo bi bila još indirektna potvrda njegovog osnovnog značenja (cf. ЭССЯ 13: 98).

Tumačenje II. Ako postoji istočnoslovensko *кyлак* „pesnica; pregršt”²³ (za semantiku vidi *grst* : *pregršt*), može se pretpostaviti i postojanje sh. **kulak* istih značenja.²⁴ Kako smo videli da je semantički razvoj 1) „nešto krivo” > 2) „konkretno: pesnica” > 3) „nešto što u pesnicu stane” > 4) „konkretno: snop nečega”²⁵ moguć i potvrđen za sve segmente ovog niza (mada ne integralno, kao što bi to ilustovao naš slučaj, već parcijalno; 1 > 2 : rus. *кyлак*, 2 > 3 > 4 : psl. **gъrstь*), kao i da snop (slame, trske) može biti građevinski elemenat (cf. *žamlja*) moguće je naš termin tumačiti i kao rezultat proširenja imenica **kulak* „pregršt, snop” sufiksom *-ja*, ostajući opet u krugu iste krajnje etimologije.

Posle svega izloženog ostajemo u uverenju da *kulača* nije turcizam (kako se činilo Skoku koji nije imao u vidu i na raspolaganju sav relativni materijal), već domaća reč. Na to ukazuje semantička nelogičnost imenovanja kolibe od *kula* „toranj i sl.”, areal reči, njeno mesto u sistemu koji se uočava na osnovu etnografskih podataka, kao i principijelno mala verovatnoća da naziv takve realije bude pozajmljen.

Smatramo da je *kulača* izvedena od psl. **kul-* „kriv” i da indirektno povećava areal nekih njegovih već prepoznatih kontinuantа i inventar njihovih značenja.

Ma koje od predloženih tumačenja usvojili, *kulača* ima vrednost relikta (što se i može očekivati od takve realije), a ne nove tvorbe, pošto u osnovi čuva najstarije značenje psl. i ie. korena **kul-* tj. **ku-l-* „kriviti, kriv”, a ne

²³ Nesumnjivo izvedeno od psl. **kul-* „kriv” sufiksom **-akъ* koji supstantivizuje prideve (Sławski 1974: 89). Gotovo identična je tvorba sh. dijalekta *krivača* „pregršt” (Zorunovac, Vranje, Leskovac, Timok), osim razlike u rodu (što je verovatno posledica uticaja bliskih pojmova *šaka*, *ruka*, *pesnica*).

²⁴ Turcizam *kulak* „suženi kraj grede koji ulazi u žleb; usek uopšte; greda, direk” ne smatramo potencijalnim izvorom naše reči.

²⁵ Videli smo da u bugarskom to može da ide i dalje: > „konkretno: snop konoplje” > „konoplja uopšte” (cf. napomenu 22).

neko od izvedenih značenja koja pokazuje savremena porodica sh. *kuljati*, *kulja*, *kuljav* itd.

Ostaje otvoreno pitanje zašto u slučaju izvedenice sh. **kula* „snop” nema variranja sufiksa kao kod drugih naziva koliba.

Ova razmatranja nas samo malo približavaju boljem poznavanju psl. osnove **kul-* i njenih derivata, dok njeno celovito sagledavanje i rešavanje svih problema i dalje ostaje zadatak koji slovenska etimologija u budućnosti treba da reši.

Beograd

LITERATURA I SKRAĆENICE

- Antonijević, D., 1971, Aleksinačko Pomoravlje, SEZb LXXXIII, 1–270.
- Boriš, V., 1991, Prinosi srpskohrvatskoj etimologiji, *Naš jezik* XXIX/1–2, Beograd, 35–48.
- Bošković, R., 1936, Razvitak sufiksa u južnoslovenskoj jezičkoj zajednici, *Biblioteka Južno-slovenskog filologa* 6, Beograd.
- Cvijić, J., 1902, Antropogeografski problemi Balkanskoga Poluostrva, SEZb IV, I–CCXXXVI.
- Erdeljanović, J., 1951, Etnološka građa o Šumadincima, SEZb LXIV, 1–203.
- ЭСБМ — Этымалагічны слоўнік беларускай мовы, 1–6, Мінск, 1978–1990.
- ЭССЯ — Этимологический словарь славянских языков, 1–19, 1974–1992. Ред. О. Н. Трубачева, Москва.
- ЕСУМ — Етимологічний словник української мови, I–III, Київ, 1982–1989.
- Фасмер, М., Этимологический словарь русского языка, I–IV, Ред. О. Н. Трубачева, Москва, 1986–1987.
- Fraenkel, E., *Litauisches etymologisches Wörterbuch*, I–II, Heidelberg–Göttingen, 1962–1965.
- Лаўчыце, Ю. А., 1982, *Словарь балтизмов в славянских языках*, Ленинград.
- Mihajlović V. i Vuković G., 1977, *Srpskohrvatska leksika ribarstva*, Novi Sad.
- Radiojević, T., 1911, Lepenica, SEZb XV, 3–384.
- RJAZU — *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, I–XXII, Zagreb, 1880–1974.
- RMSMH — *Rečnik srpskohrvatskoga književnoga jezika*, Novi Sad 1967–1976.
- RSANU — *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika*, Izdaje Srpska akademija nauka i umetnosti, 1–14, Beograd 1959, n. n.
- SEZb — *Srpski etnografski zbornik*, Beograd.
- Ślawski, F., *Śłownik etymologiczny języka polskiego* I–V, Kraków, 1952–1982.
- Ślawski, F., 1974, Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego u: *Śłownik prasłowiański* I. Wrocław.
- СРНГ — Словарь русских народных говоров, 1–27, Москва–Ленинград, 1965–1992.
- Vuković, G., 1988, *Terminologija kuće i pokućstva*, Novi Sad.